



מתי גולדשמיט
תרגום: בני לוי



על התפתחות ריקודי העם הישראליים בשווייץ - עיר אחר עיר

אנו שמחים להמשיך את סדרת המאמרים שלנו, "סובב עולם", על המקומות המגוונים בהם רוקדים ריקודי עם ישראלים. והפעם - שווייץ.

כחלק ממרכז אירופה, שווייץ היא אחת המדינות הקטנות יותר, ובשטח של 41,285 קמ"ר (15,943 מ"ר), היא רק כעשירית מגודלה של קליפורניה. עם אוכלוסייה של כ-9 מיליון, היא מדורגת במקום ה-20 מבין 56 המדינות והטריטוריות באירופה. השפות הרשמיות הן גרמנית, צרפתית ואיטלקית ובמידה מסוימת גם רומאנית. קרוב ל-20,000 יהודים חיים כיום בשווייץ, כאשר ציריך היא הקהילה הגדולה ביותר, ואחריה ז'נבה ובזל הקונפדרציה השוויצרית המקורית, עם הקנטונים אורי, שוויץ ואונטרואלדן, נוצרה עם שבועת רוטלי בשנת 1391. במהלך מאות השנים, הקונפדרציה גדלה והתכווצה במספר החברים ובגודלה. שווייץ קיימת במתכונתה הנוכחית מאז 1848 והיא מחולקת ל-26 קנטונים, כאשר קנטון יורה הוא האחרון שהוקם ב-1979.

למרות שיהודים כנראה כבר ישבו מאות שנים קודם לכן במה שהיא כיום שווייץ, המסמך הראשון על נוכחות אוכלוסייה יהודית מתוארך לשנת 1213 (בבאזל), ואחריו מסמכים נוספים כמו לוצרן (1252) וסנט גאלן (1268).

כמו בכל מקום אחר באירופה, יהודים נזקקו לזכויות מגורים מיוחדות. יישובים יהודיים הגיעו לקץ פתאומי באמצע המאה ה-14, כאשר כמעט כל הקהילות היהודיות נעלמו. יהודים הואשמו בהפצת המוות השחור, ולאחר מכן נשרפו סופית. רק במקרים בודדים התמזל מזלם שגורשו.

מהמאה ה-16 ואילך, ארגאו היה הקנטון היחיד שבו היו ליהודים זכויות מגורים במשך 250 השנים הבאות (בקהילות לנגנאו ואוברנדינגן). בין השנים 1874-1862, כל היהודים בשווייץ קיבלו בסוף זכויות אזרח מלאות וחופש התיישבות ברחבי שווייץ, למעט קנטון ארגאו, שלא הלך בעקבותיו עד 1879.

בשנת 1892 נאסרה שחיטה פולחנית (יהודית) בכל הארץ. מטעמי ניטרליות, שווייץ הפכה לחברה באו"ם רק ב-2002.

בנוסף לשני המרכזים הנוכחיים לריקודי עם ישראלים, דהיינו ציריך וברן, נכללות ערים נוספות בהן נמצאים חוגי ריקודי עם ישראלים. מצד שני, לא הזכרנו את חוגי ריקודי הפולקלור הבינלאומיים הרבים, שלכולם יש ברפרטואר לא רק ריקודי עם ישראלים ותיקים יותר אלא גם מודרניים יותר.

מלבד בציריך, ובמידה מוגבלת גם בבאזל ובז'נבה, רוב הרוקדים בשווייץ אינם יהודים. מדובר באנשים שהתעניינו בארץ ישראל באמצעות ריקודי עם ישראלים.

ציריך

ריקודי עם עם רונית בולג

אביב 1983: בתוך מעטפה בתיבת הדואר של רונית בולג נמצאת פיסת נייר כחולה עם הכותרת "האגודה הישראלית לריקודי עם" (IFDA) המפרסמת מחנה ריקודי קיץ בהטפילד (אנגליה). התעניינותה התעוררה ובמהלך שיחה קצרה עם יו"ר ה-IFDA, מוריס סטון, היא השתכנעה שהמחנה הזה הוא בדיוק מה שהיא תמיד חיפשה. ריקודי עם - חלום הילדות שלה! רונית נולדה בישראל והגיעה לשווייץ עם הוריה השווייצרים בגיל 11. אז גילתה את ריקודי העם הישראליים בתנועת הנוער המקומית.

בזמן שרונית קיבלה את ההזמנה, היא הייתה אמא לשתי פעוטות והייתה צריכה למצוא דרך להשתתף במחנה זה בלי הילדים. "הדרך" נמצאה בסופו של דבר (בזכות בעל משתף פעולה) וכך, לראשונה, היא הגיעה לעולמם של ריקודי העם.

מטבע הדברים, הכל היה חדש עבורה, כלומר, היקף המחנה, התהליך, הארגון שלו, ובאופן מפתיע, העובדה שריקודים ישראליים נרקדים בכל העולם - לא רק בישראל.

חמשת הימים הללו במחנה התבררו כמאמצים ביותר, הן עבור מוחה והן עבור גופה. נלמדו כמעט שלושים ריקודים חדשים, חלקם עם רצפי צעדים פשוטים וחלקם קשים יותר. בסוף הכל היה קשה לרונית! כמו כולם, היא ישנה רק מעט, צחקה הרבה ורכשה חברים חדשים. כישורי השפה שלה עזרו לה מאוד ואחרי חמישה ימים חזרה הביתה המומה, עם אינספור רשמים חדשים וזיכרון של לא יותר מחצי (!) ריקוד בראשה.

כשחזרה הביתה גילתה במהירות כי מפגשי ריקודי עם לא קיימים בשווייץ. היא יצרה קשר עם תנועת "השומר הצעיר", שם הריקודים היו חלק בלתי נפרד מהפעילויות. נדרשו קצת שכנועים עד ששתי מדריכות (מנהיגי נוער) הסכימו לבסוף ללמד אותה ועוד כמה חובבים רפרטואר ריקוד בסיסי. בסיוע מחלקת הנוער של הקהילה היהודית המקומית (Israelitische Cultusgemeinde Zürich), היא ארגנה את המפגש הראשון (סשן ריקוד), שמשך יותר מחמישים משתתפים. זה היה ב-29 בינואר 1984.

קצת מאוחר יותר סיימו המדריכות הצעירות של השומר הצעיר את תקופת הלימודים בשווייץ ועזבו את ציריך ואת החוג החדש שהוקם. מכאן ואילך המשיכה רונית, לא רק לארגן, אלא גם לקחת חלק במחנות ריקוד נוספים ובסדנאות סוף שבוע, מחוץ לשווייץ. ואז גם החלה ללמד ריקודים בשלוש רמות: שעה למתחילים, שעה למשתלבים ושעתיים לרוקדים מתקדמים.

אז, בימים עברו, כדי ללמוד את הריקודים, היית צריך להיות במקום, לקחת חלק בסופי שבוע ובמחנות, לקנות סרטוני הדרכת הריקודים וכמובן גם את החומר המוזיקלי. מוזיקה שלא הייתה זמינה בסדנאות ניתן היה להזמין ולקנות אצל ירון מישר ב"רוקדים".



סדנה מאורגנת על ידי מחול ציריך, 2022. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

**"רוב הרוקדים
בשווייץ אינם יהודים.
מדובר באנשים
שהתעניינו בארץ
ישראל באמצעות
ריקודי עם ישראליים."**



סדנה בציריך, 2011. צילום: מתי גולדשמיט



סדנה בציריך עם מרסלו מריאנוף, 2011. צילום: מתי גולדשמיט

כשהתחילה ללמד עדיין נאלצה להשתמש בקלטות טייפ, ואחר כך התקדמה למיני דיסקים (MD) ודיסקים (CD). רק בתחילת שנות ה-2000 הביא המחשב את ישועה. היום קשה לדמיין עד כמה מייגעת הייתה עבודת ההכנה למפגש ריקודים, החל מקידוד הקסטות, סחיבת ציוד כבד, ועד לארגון ערב ריקודים שלם.

שיעורי הריקוד של רונית משכו עד מהרה אנשים רבים וכבר בתחילת הדרך היא החלה לארגן סופי שבוע של ריקודים.

יונתן גבאי ז"ל היה המורה-אורח הראשון, ואחריו במשך שנים רבות ציון אוהיון, שלימד גם ב"השומר הצעיר" של ציריך. ראוי להזכיר את בני אסולין, מאיר שם טוב, אורן אשכנזי, דודו ברזילי ואייל אליהו וכן את חיים וקנין עם להקות המחול שלו. מאז 2009 מרסלו מריאנוף מארגנטינה מגיע כמעט כל שנה, פעם אחת עם ירון אלפסי ופעם עם עופר אלפסי.

"מחול ציריך", כפי שכונתה הסדנא שלנו, נערכה בבכורה מיוחדת ב-2017 כשהזמר הישראלי קובי אפללו הוזמן להופעה בציריך וביקר בסדנת הריקוד במוצאי שבת. זו הייתה הפעם הראשונה שרקדנו לצלילי מוזיקה חיה. כולם חוו חוויה נהדרת. במהלך השנים קיבלנו את פניהם של כוריאוגרפים נוספים ביניהם בוני פיה, יורם ששון, שלמה ממון, משה תלם ויענקל'ה לוי ז"ל.

בהסתכלות לאחור, על ארבעים שנות פעילות הריקוד שלה, אומרת רונית שגולת הכותרת הייתה חגיגת ה-20 בשנת 2004, אליה הוזמנו חיים וקנין והרקדנים הצעירים והמוכשרים מאוד של להקת המחול "מחול השלום/מחול מדברי"...

בתחילת החגיגות, הציגה הלהקה מופע מבריק ותוסס במרכז הקהילתי היהודי אשר ריגש ביותר את 400 הצופים. הצעירים הישראלים נשאו אז בשוויץ כמעט שבוע, כדי להופיע בבתי אבות יהודים וברחובות ציריך וגם ליהנות משוויץ כתיירים. בשנים שלאחר מכן, דורות נוספים של הלהקה ביקרו שוב בציריך, והציגו מופעי ריקוד נהדרים בסדנאות ובקהילה. החל מלפני כמה שנים, "מחול מדברי" כבר לא קיים; אך "אין ספק, זה השאיר זיכרונות נהדרים וחברויות מתמשכות".

"מחול ציריך" חגגה 30 ו-35 שנה להיווסדה גם בסדנאות מיוחדות, אליהן הוזמנו מובילי ריקוד ורוקדים יקרים מכל רחבי אירופה, ישראל ואפילו דרום אמריקה. ב-8-6 בספטמבר 2024, ממש לפני מספר שבועות, חגגנו את יום השנה ה-40, עם המורים האורחים שלמה ממון, מרסלו מריאנוף ודניאלה שקופ.

מבנה הסדנה של ציריך השתנה במהלך השנים. בעוד בן אדרי מלמד את קבוצות מתחילים 1 ומתחילים 2, רונית מלמדת את רמות הביניים והמתקדמים יחד עם אורנה גילגן-קריב. מה שלא השתנה הוא ההתעניינות הגדולה בריקודים עם. כיום "מחול ציריך" מונה כ-100 משתתפים קבועים ורונית שמחה לציין שחלקם נאמנים כבר מהיום הראשון. בציריך, כמו ברוב החוגים באירופה, רוב הרוקדות הן נשים, אבל כולם נהנים לרקוד יחד ולחגוג חגים ומסורות יהודיות וישראליות.

"אז, בימים עברו, כדי ללמוד את הריקודים, היית צריך להיות במקום, לקחת חלק בסופי שבוע ובמחנות, לקנות סרטוני הדרכת הריקודים וכמובן גם את החומר המוזיקלי."

החוגים מתקיימים בימי שלישי בערב במרכז הקהילתי היהודי. עם השנים, הם גדלו לקבוצה הומוגנית וגאים בכך שרוקדים חדשים ואורחים תמיד מציינים את החום והאהבה בהם הם מתקבלים על ידי הרוקדים הקבועים.

בינתיים, צצו חוגים נוספים בשוויץ (ראו ערים נוספות עם חוגים בהמשך) ויש שיתוף פעולה טוב עם כל מובילי ריקודי העם הישראליים השוויצרים. הביקוש לריקודי עם גבוה ורונית ואורנה מוזמנות לא פעם ללמד ריקודי עם ישראלים בסדנאות של ריקודים בינלאומיים וגם בפסטיבל הטאנז השנתי של ציריך.

אין ספק שרונית יכולה להתגאות בכך ש"החלה את הכדור" עבור ריקודי עם בשוויץ (יחד עם עווד הררי בברן ומרסיה לוונטל בבאזל). יחד עם זאת היא אסירת תודה לעמיתיה המדריכים - שותפות של מנהיגים העוזרים ותומכים, והיא אסירת תודה על נאמנותם ומחויבותם.

רונית מדגישה שוב ושוב: "ריקודי עם מחברים ומציעים הזדמנות מצוינת לשמור על נפש בריאה בגוף בריא". ברמה האישית, היא מצאה חברויות רבות ונהדרות באמצעות הריקוד, כאלה שהיא מרגישה שהן חלק חשוב מהסביבה החברתית שלה בבית בציריך וברחבי העולם.

ליצירת קשר: רונית בולג macholzurich@gmail.com



סדנה בציריך, 2011. צילום: מתי גולדשמיט

ציריך רוקדת עם אורנה

אורנה גילגן-קריב נולדה בקיבוץ רמת דוד ועברה, עם בעלה השוויצרי, לשוויץ לפני כמעט 40 שנה. כל שלושת ילדיה ושני נכדיה מתגוררים ברחבי ציריך. בשנת 2007 החלה לרקוד על בסיס קבוע בהדרכתה של רונית בולג בחוג שנערך במרכז הקהילתי היהודי המקומי.

בתחילה, זה היה רק כדי להחיות את הרפרטואר שנשכח עם השנים. במשך הזמן היא החלה להיות מדריכת ריקודי עם ישראלים התומכת ברונית, לא רק בשיעוריה של האחרונה. היא מנחה שלוש כיתות משלה במרכז קהילתי קטן ויפה על החוף המערבי של אגם ציריך, אליו מגיעות כשלושים וחמש נשים בגילאי חמישים עד שמונים - יהודיות ולא יהודיות - החולקות את אהבתן. לריקודי עם, לשירים, לזמרים ולאמנים ישראלים.

אורנה התחילה את השיעור הראשון שלה ב-2016 עם שתי נשים בלבד, שאליהן הצטרפו במהלך ששת החודשים הבאים עוד שתי נשים וגבר אחד. שיעור זה מתקיים בימי שני בשעות 17:30-20:00. שיעור הריקוד השני שלה התחיל בקיץ 2021, בצל מגבלות הקורונה הכלליות, עם נשים יהודיות וישראליות בעיקר. כמה מהן מעולם לא רקדו קודם לכן.

בהגיעם לגיל פרישה, משתתפי השיעורים שלה מלאי התלהבות ועם רצון עז להתגבר על קשיים ניכרים כמו מגבלות פיזיות טבעיות. פעילות חברתית, בשילוב עם "נפש בריאה בגוף בריא", היא

בהחלט רק אחת הסיבות עבורם להשתתף בריקוד העם הישראלי. שיעור זה מתקיים בימי שני בבוקר בשעות 10:00-11:30.

השיעור השלישי והמאתגר ביותר שלה התחיל בסתיו 2023. הוא כולל משתתפים מבוגרים וגם נשים עם מוגבלות פיזית. השמחה הגדולה שמביעים כל משתתפי השיעור הזו מעניקה לאורנה סיפוק ואושר רב. שיעור זה מתקיים בימי שלישי בבוקר בשעות 10:00-11:30.

אורנה מרגישה גאה שיש לה את הזכות וההזדמנות להפיץ קצת תרבות ישראלית למשתתפים היהודים והלא-יהודים שלה ולכל מי שרוצה להשתתף.

ליצירת קשר: אורנה גילגן-קריב orna.gilgen@gmail.com



חגיגת פורים במחול ציריך. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

ברן

עם עודד הררי

עודד הררי (בן קיבוץ יחיעם) עבר את הכשרתו המקצועית לריקודי בלט בלונדון והיה פעיל בין היתר בלהקת המחול הקיבוצית, להקת בת שבע (תל אביב) וב"בלט הקאמרי השוויצרי" בבאזל.

בתחילת שנות ה-80, יחד עם אשתו פיירט, החל לארגן קורסים קבועים לריקודי עם בברן בימי שלישי וחמישי. שנים ספורות לאחר מכן, בשנת 1987, הקים את להקת הריקודים "נבטים" מתוך כוונה להציג את תרבות ריקודי העם הישראלית לציבור השוויצרי. לערך בשנת 1990 החל להזמין לברן כוריאוגרפים ישראלים, ביניהם **משה תלם** ו**שמוליק גוב-ארי**.



להקת "נבטים" בברן עם עודד הררי (שורה תחתונה, מימין). צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

"עד היום רוקדים לשעבר בקבוצה זו, נפגשים מדי שבועיים באולם קהילה נוצרי, לא רק כדי לרקוד, אלא גם למסיבות חברתיות."



עודד הררי

בתחילת שנות ה-2000 נטלה בתו מיכל את האחריות להפעלתם של החוגים הקבועים וכעבור כתרסר שנים נכנסו לנעליו אורן אשכנזי ורעייתו לנה.

עד היום רוקדים לשעבר בקבוצה זו, נפגשים, מדי שבועיים באולם קהילה נוצרי, לא רק כדי לרקוד, אלא גם למסיבות חברתיות. הקבוצה מנהלת כעת על ידי כריסטין ארני. ריקודים ישנים יותר נבדקים ומלמדים ריקודים חדשים יותר מסופי השבוע של הריקודים והסדנאות המוצעות במקומות אחרים

איש קשר: p.y.hararigraser@bluewin.ch



סדנה עם מיכל הררי (במרכז) ולנה-מריה שטטלר אשכנזי (מימין), ברן 2011. צילום: מתי גולדשמיט

עם לנה ואורן אשכנזי

לנה-מריה שטטלר-אשכנזי החלה לרקוד בילדותה באמצע שנות ה-80 באחד מחוגי הבלט שעודד הררי העביר אז בברן, בירת שווייץ עם 147 אלף תושבים. השיעורים שלו הסתיימו בדרך כלל בכ-15 דקות של ריקודים עם ישראלים. עבור לנה זה היה מפגש ראשון עם "ריקודים עם".

בשנות ה-90 היא השתתפה, יחד עם בנותיה של עודד, **מיכל וניקול הררי**, בסדנאות שארגן עודד עם מדריכי ריקוד ישראלים. היא זוכרת במיוחד סדנה עם **שמוליק גוב-ארי** בשנת 1990, כאשר הייתה בת שמונה, ובגאווה רבה הותר לה לרקוד את "כל נדרי" של גוב-ארי במעגל הפנימי. מאז ועד היום, עודד נשאר עבורה מודל נהדר לחיקוי.

ב-1998 הקימו לנה ומיכל "חוג ריקוד לצעירים", רעיון שהילה מוקדסי בירושלים, מימשה כשני עשורים לאחר מכן. (רוקדים-נרקודה מס' 108: <https://bit.ly/3TULMIU>).

קבוצה זו הייתה מורכבת בעיקר מחברים שהכירו מקודם והיא נפגשת עד היום, גם אם המונח "צעיר" כבר לא מדויק 20-30 שנה מאז. בינתיים הצטרפו לחוג משתתפים צעירים מבית הספר ולדורך של לנה באיטיגן, קהילה ליד ברן עם כמעט 12,000 תושבים.

ב-2004, השתתפה לנה עם עוד 2 חברות ב"מחול אירופה", שנערך בקובנטרי, אנגליה. בנוסף למשה תלם ושמוליק גוב-ארי, היו גם המדריכים **ירון כרמל**, **אורן אשכנזי**, **ירון אלפסי** ו**אלברטו זירלינגר**.

משנת 2005 ואילך, הצטרפה לנה למיכל הררי ויחד הן ממשיכות את החוגים שעודד החל כרבע מאה קודם לכן.



לנה-מריה שטטלר-אשכנזי, 2017



אורן אשכנזי, 2017

צילום: מתי גולדשמיט



הסדנה בברן, 2017. משמאל לימין: אורן אשכנזי, יהודה רחמני, גדי ביטון ומתי גולדשמיט. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus



הילה מוקדסי ולנה-מריה שטטלר-אשכנזי (משמאל), ברן 2011. צילום: מתי גולדשמיט

גם במהלך שהותה בת חמש השנים בישראל, משנת 2008 ואילך, המשיכה לנה לנהל את הקורסים מרחוק ככל יכולתה. ב-2013 חזרה לברן עם בעלה אורן אשכנזי, ויחד הקימו את קבוצת "מחול נשמה", שתחת שמה הגיעו לא מעט כוריאוגרפים שונים כמורים אורחים לשוויץ. בינתיים, מיכל נאלצה להשהות את פעילותה בקבוצה בשל עבודתה בחו"ל.

לסוף שנת 2024 הוזמן שמוליק גוב-ארי לאירוע 20 שנה לקבוצה ששמה שונה ל"מחול אוריאנה", על שם בתם המנוחה של לנה ואורן.

לאירועים כאלה מזמינים תמיד, כאורחי כבוד, את עודד ופיירט רעייתו. זו הזדמנות טובה להיזכר בריקודים שעודד עדיין אוהב מימיו בקיבוץ.

ליצירת קשר: לנה-מריה שטטלר-אשכנזי Jhezara@hotmail.com

באזל

באזל (אוכלוסייה של 173,000) היא עיר גבול על נהר הריין, השוכנת בצפון מערב שוויץ בעיקול הנהר שבו מתכנסות צרפת, גרמניה ושוויץ. תיירים רבים הבאים לשוויץ "עוקפים" את באזל ונוסעים ישר לציריך בגלל המראה המטרופוליני שלה.

לבאזל מקום מיוחד בהיסטוריה היהודית המודרנית כמקום בו כינס תאודור הרצל את הקונגרס הציוני הראשון בשנת 1897, ובו, גם הוכרז השיר "התקווה" כהמנון הלאומי של הציונים והרצון להקים בית לעם היהודי בארץ. אין תיעוד אם המשתתפים אכן רקדו בסוף הקונגרס. אולם עובדה היא שיהודי באזל רקדו ורוקדים עד היום.



מירה לוונטל (מימין) מלמדת קבוצת ילדים בבאזל. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus



מרסיה לוונטל ומושיקו הלוי. צילום מאוסף פרטי

הריקודים בקהילה היהודית של באזל, Israelitische Gemeinde (IGB), התחילו עם להקת ריקוד

ילדים שעברה בסופו של דבר מהאזור הכפרי של באזל-לנד לבאזל-שטדט.

בסוף שנות ה-80, הקימה ג'רדנה פודר, מדריכה צעירה בקהילה, להקת מחול ישראלית לילדים. מירה ואלנה לוונטל הצטרפו לקורס של ג'רדנה, והמשיכו לרקוד גם בבית. אבא שלהן, סטיבן, מצא קלטות ישנות של מוזיקת ריקודים ישראלית מימי האוניברסיטה שלו. לאמן של הבנות, מרסיה לבנטל (במקור מפורטלנד, אורגון ארה"ב), עלה הרעיון לקיים חוג

ילדים בגינה שלהם. מירה ואלנה ביקשו מחברות בית הספר להצטרף אליהן, ועד מהרה הייתה קבוצה גדולה שהגיעה לרקוד בקביעות אחרי הלימודים. קורס ריקודי העם בגן הפך לפופולרי עד כדי כך שגם ההורים רצו לנסות לרקוד.

ברוח הבין-תרבותית של הכנסייה הפרוטסטנטית של הכפר הקטן בבאזל-לנד, הוצע חדר לריקודי עם ישראלים. השמועה פשטה ועד מהרה הוקמה להקת המחול "באיאש".

לאחר ששמעה על הריקודים בכפר, הזמינה גברת פ. סילביגר - מורה בבית הספר העברי בבאזל, את מרסיה ללמד ריקודים פשוטים למסיבת חנוכה לילדים. אשתו של החזן, מרים הלמן, גם היא מורה בבית הספר העברי, שאלה אז את מרסיה אם ניתן יהיה להקים קבוצה לנשים בבית הכנסת.

בתחילה הוקמה קבוצה המורכבת מחמש נשים. הרב של בית הכנסת, הרב לוינגר, התרגש מההצלחה ומצא אולם גדול יותר לריקודים. כך, ביום שלישי בערב בשנת 1992, נרקדו הצעדים הרשמיים הראשונים ב"באזל טאנז" (באזל ווקדת). ערבי שלישי הפכו לערבי הריקוד הישראלי הרשמיים בהם התכנסו לסירוגין קבוצת הנשים ב-IGB מבאזל-שטאדט וקבוצת הכפר מבאזל-לנד. עם הזמן, גם שלושת ילדיה של מרסיה, אלנה, מירה וגבריאל, הצטרפו ללהקת הכפר. הם הביאו רבים מחבריהם, כך שקבוצת הכפר הפכה לתערובת נפלאה של תלמידים ומבוגרים כאחד.

רות מאייר-הלדמן, שלימים תיקח לידיה את הנהגת הקבוצה, יחד עם סוזן וורת'ינגטון, ובעלה של רות רמו, התחילו לראשונה לרקוד בלהקת הריקודים של הכפר. שלוש כיתות רשמיות לילדים, אחת בבאזל-לנד וכן קורס בנות וקורס בנים בקהילה היהודית בבאזל, נוספו בעקבות תחילת שני החוגים למבוגרים. כעבור מספר שנים הוקמו שתי להקות ריקוד בכירות נוספות - אחת בבאזל-לנד ואחת ב-IGB של באזל.

כך, תכנית הריקוד הישראלית "באזל טאנז" הושלמה עם שתי כיתות מבוגרים/נוער, שני חוגים למבוגרים ושלוש כיתות ילדים.

השם, "באזל טאנז" (בזל טנצט), לקוח מפסטיבל ריקודים מיוחד המתקיים בבאזל. עם זאת, מכיוון שהשם הוא גם ביידיש ולכן מאוית באותיות עבריות, המארגנים המקוריים של הלהקה הרגישו שזה יהיה שם מושלם ללהקת המחול. במהלך השנים, מאות חולצות עם סמל "באזל טאנז" (באותיות עבריות) נלבשו בגאווה על ידי רוקדים בכל העולם.

היה צורך בריקודים ומוזיקה חדשים. מארסיה נפגשה בארץ עם ירון מישר שסיפק את רוב חומרי הריקוד הקיימים. יחד עם שלושת ילדיה ורבים מהרקדנים החדשים, היא המשיכה להשתתף בקורסי סוף שבוע שארגנו עווד הררי בבן ורונית בולג בציריך, יחד עם כוריאוגרפיות ומורות אורחות מישראל.



סוזן וורת'ינגטון.
צילום מאוסף פרטי

בשנת 1992, השתתפה מרסיה לראשונה ב"מחול אירופה" של מוריס סטון באנגליה. זו היתה עבודה הזדמנות לשוחח עם משתתפים מרחבי העולם, רבים מהם מדריכי ריקוד בפני עצמם, וכן לפגוש מדריכים מרכזיים מישראל. כך הפך משה תלם למנטור הראשי של קבוצת "באזל טאנז".

לדברי מרסיה, ריקודי ילדים נפלאים נוצרו על ידי שמוליק גוב-ארי, לוי ברגיל ושלמה ממון, שהיוו את תכנית הליבה של להקות



רוקדים עם ינקליה לוי ז"ל בבאזל.
צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

הילדים. למרבה המזל, הריקודים הללו התאימו לא רק לילדים. הם גם נרקדו באהבה על ידי הלהקות הבוגרות ושימשו מבוא לריקודי העם הישראליים לקבוצות מתחילים באזור באזל.

במהלך השנים הוזמנו כמה מדריכי ריקוד מישראל, כמו **משה תלם**, **שלמה ממון**, **ציון אוחיון**, ו**יענקל'ה לוי ז"ל**. במהלך המפגשים המיוחדים הללו התכנסו חברי כל קבוצות באזל, כולל ילדים וקשישים, לרקוד.

בשנת 2000, הוזמנו רקדנים בשווייץ וסביבתה לסוף שבוע בבאזל-לנד עם **דודו ברזילי**, כדי לחגוג את יום הולדתה ה-50 של מרסיה.

מרסיה נעזרה בבנותיה בהוראת הקבוצות הראשיות ומירה גם לימדה קבוצת טרום-עשרה. כשאלנה ומירה יצאו ללמוד באוניברסיטה, **ג'רדנה לאנג**, שהייתה בלהקת ריקוד הילדים

המקורית של באזל, נכנסה לתפקיד העוזרת של קבוצת "באזל טאנז".

במבט לאחור על הקבוצות, המטרה הראשונית הייתה שיהיו מספיק רוקדים כדי לסגור מעגל, כלומר לפחות חמישה רוקדים. עם הזמן, במהלך ערב שבו היה להם כוריאוגרף אורח וכל קבוצות "באזל טאנז" התכנסו בבאזל, התרחב המעגל ל-50 רוקדים לפחות.

רות מאייר-הלדמן וסוזן וורת'ינגטון קיבלו לידיהן ב-2007 את ההובלה של "באזל טאנז", וממשיכות להוביל את הקבוצה עד היום. שתיהן הצטרפו לקבוצת "באזל טאנז" בשנת 2004. סוזן, במקור מליברפול, אנגליה, חיה מספר שנים בארה"ב, בגרמניה ובישראל ועברה לשווייץ בשנת 1991.

סוזן זוכרת שכאשר החלה לרקוד בבאזל, "העריכה מאוד את סבלנותה של מרסיה בזמן שהיא עצמה נאבקה לתפוס את הכוריאוגרפיה של הריקודים הבסיסיים ביותר". הרצון שלה להשתפר כמה שיותר מהר הוביל אותה להירשם לסדנאות ריקוד שונות, לא רק בברן, ז'נבה וציריך, אלא גם בגרמניה, הולנד, איטליה ואנגליה. היא התרשמה מאוד ממגוון צעדי הריקוד והמוזיקה של הריקודים וכן מהאנרגיה והמחויבות של הרוקדים.

הרפרטואר במפגשים עשוי להשתנות ממקום למקום אבל תמיד יש הרבה ריקודים מוכרים וטוב לה לראות גם כמה חדשים ושונים.

כיום, קבוצת "באזל טאנז" קטנה אבל יש לה גרעין מסור של רוקדים קבועים שלא נתנו אפילו לקורונה לעצור אותם, מלבד כאשר היה סגר מוחלט. הרפרטואר מורכב מריקודי מעגל בלבד. נכון לעכשיו, הרמה היא מתחילים עד בינוניים. כולם מוזמנים ואין צורך בניסיון קודם בריקוד.

בחדר המשמש באופן קבוע למפגשי הריקוד יש רצפה המיועדת לתנועה וריקוד, כך שהמשטח עדין לרגליים!

העלות למפגש היא CHF 20 (= 22 דולר או 85 שקל). ב"באזל טאנז" רוקדים בימי רביעי בערב בשעות 19:30-21:00 בכתובת: HWS Schule, Eulerstrasse 55, 4051 Basel. בבואכם, אנא בדקו את המסך בכניסה הראשית מכיוון שמפגשי הריקוד לא תמיד מתקיימים באותו חדר. יש לחפש את "R. מאייר".

נשות קשר: worthingtons@bluewin.ch **סוזן וורת'ינגטון**

רות מאייר-הלדמן: ruth.meier@intergga.ch

"הרפרטואר במפגשים עשוי להשתנות ממקום למקום אבל תמיד יש הרבה ריקודים מוכרים וטוב לה לראות גם כמה חדשים ושונים."



להקת ילדים בבאזל "אמונה". צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

ז'נבה

מדי שבוע נפגשת בז'נבה להקת מחול שמטרתה "להפגיש בין צעירים ומבוגרים יהודים מז'נבה". העמותה העדיפה שלא לפרסם פרטים על קורסי הריקוד שלה, כך שאפילו לא ניתן היה לברר באיזה יום בשבוע הקבוצה נפגשת. לדברי מנהיגת הריקוד הנוכחית **איילת ג'ואנס**, באופן כללי, זרים יכולים להצטרף לקבוצה, אך רצוי לפגישה בודדת בלבד. אחרת, זה כפוף לאישור מיוחד מארגון הספורט היהודי המקומי של מכבי ז'נבה.

ליצירת קשר: **איילת ג'ואנס** ayeletjoanes@gmail.com

אולטן

כבר למעלה משלושים שנה, להקת מחול שהוקמה במקור על ידי **עודד הררי** פעילה בקהילה כנסייתית באולטן (קנטון סולותורן), בניהולה של **אורסולה רוטשי**. קבוצת אנשים בגילאים מעורבים נפגשת אחת לשבועיים בימי חמישי. הכוונה היא להפגיש לא רק חוקדים מנוסים, אלא גם כאלה שאין להם ניסיון קודם כדי לאפשר להם לחוות את "הטמפרמנט המיוחד של ריקודי העם הישראליים"

איש קשר: **אורסולה רוטשי** ursula.rutschi@ref-olten.ch

שפהאוזן

רטו רוטיסהאוזר, מהעיר שפהאוזן (36,000 תושבים, בירת הקנטון בעל אותו השם), נתקל בריקודים ישראליים במקרה, במסיבת יום הולדת במרץ 2004. כתוצאה מכך, נוצרה קבוצה קטנה באופן ספונטני. נפגשים פעם בחודש. שנה אחת בלבד לאחר מכן, הם השתתפו בסוף שבוע של ריקודים בציריך, ובאותה שנה, בסדנה עם **מתי גולדשמיט** בתאינגן (בקנטון שפהאוזן).

מעל הכל, הייתה זו המורה בדימוס, **ורנה סטם**, שהציגה את ריקודי העם הישראלי בקנטון זה בסדנאות המאורגנות מדי שנה. את הסדנאות ב-2009-2005 הנחה מתי גולדשמיט. בשנים 2010-2011 התקיימו שתי סדנאות נוספות עם מתי גולדשמיט בהרבלינגן (קנטון שפהאוזן) בהנחיית רוטיסהאוזר. בשנים האחרונות נערכו פגישות במרווחים לא קבועים בהנחיית רוטיסהאוזר בשבת אחר הצהריים בין השעות 15:30-17:30 בכנסייה חופשית לפי תוכנית קבועה של חצי שנה. דמי ההשתתפות לאדם הם חמישה פרנק (= US \$5.50 או 21 ש"ח). הקבוצה מונה עד חמש עשרה נשים בגילאים שונים; עד כה, "גברים מעולם לא הופיעו", כפי שהעיר רוטיסהאוזר בבדיחות.



רטו רוטיסהאוזר מוביל שורת רקדנים, שפהאוזן 2010. צילום: מתי גולדשמיט

הרפרטואר שלהם כולל כמעט מאה ריקודים. בתקופת הקורונה שמר המדריך על הפגישה מעודכנת באינטרנט.

איש קשר: רטו רוטיסהאוזר rutishausersh@bluewin.ch



רוקדים בשאפהאוזן עם מטי גולדשמיט (משמאל), 2010. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

סולותורן

ג'וטה מאסס מובילה קבוצה בעיר Solothurn (אוכלוסייה של 17,000 תושבים, בירת הקנטון באותו שם) כבר כמעט שני עשורים עם כתריסר משתתפים, מחציתם נשים וחצי גברים. היא גם מנהלת סשן ריקוד שני בביל/ביאן (קנטון ברן עם צרפתית וגרמנית כשתי השפות הרשמיות), גם כן עם כתריסר משתתפים, כולל שני גברים. כל הקבוצות נפגשות מדי שבועיים [כל שבועיים] (תמיד בימי ראשון) בכנסייה חופשית; דמי ההשתתפות לאדם הם חמישה פרנק שוויצרי (= US \$ 5.50 או 21 ש"ח). עבור מפגשי סולותורן, ההכנסות נתרמות לניצולי שואה באוקראינה ועבור מפגשי ביל, לכנסייה המתודיסטית. עדיפות ניתנת לריקודי ישנים וריקודים שנוצרו עד שנת 2000. ריקודי זוגות ורקודים רק מדי פעם במושב סולותורן.

ליצירת קשר: jutta.maass@bluewin.ch

ויינפלדן

הכל התחיל בסביבות שנת 2000, כשדניאל, בעלה של בירגיט זיידנברג באותה תקופה, (נוצרי במקור למרות שיש לו הורים יהודים), הקים קהילה יהודית חדשה ללימוד התנ"ך, יחד עם יהודים משיחיים נוספים בחלק דובר הגרמנית של שוויץ. בקהילה נחגגו רק חגים ומועדים יהודיים, שכללו - באופן טבעי - גם שירה וריקודים. פסטיבלים אלה התקיימו בעיקר במיקום הנקרא זוננברג בהפנהופן (קנטון תורגאו).

על מנת שהקבוצה תשפר את כישורי הריקוד, הוזמן המדריך המוסמך יליד ישראל במחול ובתנועה, בן אדרי (ציריך), לווינפלדן (אוכלוסייה: 12,000; קנטון תורגאו) פעמיים עד שלוש בשנה. בן אדרי נחשב "קפדן מאוד, אם לא קפדן מדי", אבל הבנות למדו היטב את הריקודים והן שימחו את המבקרים בחגיגות החג.

האוריינטציה הדתית והפילוסופית של דניאל זיידנברג הלכה לכיוונים חדשים שהובילו עד מהרה להתפרקות להקת המחול. באותו שלב זה כלל רק את בירגיט זיידנברג כמדריכת הריקוד וכמה

מבנותיה (מתוך אחד עשר ילדים) וכן בנות של חברי משפחה. חובבי הריקוד הנותרים הצטרפו בסופו של דבר לקבוצת הריקוד Winterthur של נטלי נויאנשוונדר ודניאלה גרוב-ברוק בסביבות 2012, כאשר הקבוצה של בירגיט חדלה להתקיים.

ליצירת קשר: [בירגיט זיידנברג birgit.siddi@gmail.com](mailto:birgit.siddi@gmail.com)

וינטרתור

נטלי נויאנשוונדר (אז עדיין מאיסיקון, קנטון תורגאו) החליטה להקים להקת ריקוד קבועה בוונטרטור, יחד עם חובבת ריקוד נוספת, דניאלה גרוב-ברוק.

ב-2007 הן הזמינו לראשונה את מתי גולדשמיט לווינטרתור (אוכלוסייה: 112,000; קנטון ציריך) כדי לבוא וללמד ריקודים בסיסיים. לאחר מכן התקיימו עוד 11 סדנאות עד שנת 2019. במהלך השנים האחרונות הוכנס מדריך הריקוד עודד הררי (ברן) כדי להרחיב את רפרטואר הריקודים שלהן חבורה של עד עשרים רוקדים (כמעט כולן נשים) נפגשה כל שבועיים למשך שעות עד שלוש שעות. עם התפרצות נגיף הקורונה, בשנת 2020, הקבוצה נעצרה. נויאנשוונדר כבר עזבה את צוות הארגון כמה שנים קודם לכן לצורך הכשרה מקצועית נוספת והוחלפה על ידי קאטלי הופלינג (Wiesendangen, קנטון ציריך). בתום הסגר, הקבוצה נפגשה פחות ופחות, כאשר גרוב-ברוק ורונית בולג (ציריך) לימדו בעיקר בחודשים האחרונים. עם מספר סדנאות בודדות בשנה וללא גרעין קבוע של רוקדים במפגשים קבועים, לא ניתן היה יותר לקיים את להקת המחול והיא אינה פעילה יותר. האנשים המעטים שעדיין פעילים היום ושלא יוותרו על הריקוד, נוסעים 24 קילומטרים בערך לציריך

איש קשר: דניאלה גרוב-ברוק daniela.gb@bluewin.ch



קבוצת ריקודים בווינטרתור 2019. צילום מארכיון Israelisches Tanzhaus

הריסאו

במשך שנים ספורות הוקם מעגל ריקודים בהריסאו (אוכלוסיית 16,000 נפש, בירת קנטון אפנצל אוסררודן), בתחילה בראשות אווה סגיייר ולאחר מכן על ידי דניאלה ליי. החומר הבסיסי הוצג באמצעות מספר סדנאות עם מתי גולדשמיט בשנים 2008-2010. הקבוצה כבר לא פעילה. 